

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Diana Adamek este scriitoare, eseistă, critic literar. A publicat romanele *Vasco da Gama navighează* (2007), *Pădurea mătușii Clematis* (2009), *Dulcea poveste a tristului elefant* (2011), precum și volumele de eseuri *Trupul neîndoielnic* (1995), *Ochiul de linx. Barocul și revenirile sale* (1997), *Castelul lui Don Quijote* (2002), *Transilvania și verile cu polen. Clujul literar în anii 90* (2002), *Pata-Tata. Șah* (2004), *Eseuri creole* (2005), *Melancolii portugheze* (2007). Unele dintre cărțile sale au fost traduse în portugheză și franceză. În prezent predă literatură comparată la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj.

DIANA ADAMEK

Adio, Margot

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Adamek, Diana

Adio, Margot / Diana Adamek. - București :

Univers Publishing House, 2017

ISBN 978-606-771-096-0

821.135.1

DIANA ADAMEK

ADIO, MARGOT

© Editura UNIVERS, 2017

EDITURA UNIVERS

www.edituraunivers.ro

ISBN 978-606-771-096-0

1

SAINT DENIS, 1793

Paracliserul Gustave le Mont, cel care, uitând dacă a stins sau nu lumânarea de sub sfintele icoane, se va întoarce să verifice și, din atâta grijă, va greși cum n-ar fi crezut vreodată și va lăsa la plecare cheile sub candelă și poarta grea a bisericii Saint Denis descuiată, nu va mai apuca să afle că neatenția lui va hotărî încă o dată soarta înalților regi care se odihnesc în cripte. Căci abia ce iese, legănându-se pe piciorul stâng, dreptul fiindu-i din naștere vătămat, că lama unui cuțit îi va străpunge pieptul și îi va opri pe veci răsufarea. N-a mai fost vreme pentru suspine, nici măcar pentru un mic icnet de mirare, cât despre durere, ea e departe și va rămâne acolo, nu va ajunge să-l muște, e doar un pui de lup care va muri înecat cu ochii deschiși, înainte de a se naște, într-un pântec însângerat, trupul bătrân al bărbatului se prăbușește de aceea dintr-o dată, fără alte sunete decât pocnetul surd al oaselor lui bolnave. Atât i-a fost, a slujit o viață printre monarhi mumificați și sfinți de piatră, acolo, lângă ei, își primește acum sfârșitul, poate ca pe un dar minunat, în tăcere.

Cât îi privește pe ceilalți, cei care se năpustesc în valuri, cu răcnete, înainte, fluturând cuțite, topoare și făclii orbitoare, să-și împlinească și ei treaba, fiindcă această noapte de luni, 14 octombrie, e scrisă în toate zodiacele anului 1793 ca încă una victorioasă pentru Revoluție. Nu trebuie să creadă în veghea celui de sus, nici în rotirea stelelor, izbânda va fi de partea lor. Să culce, deci, la pământ băncile rânduite pentru slujbă, să

sfâșie tendoanele uriașelor candelabre, să taie pârgھیile funiilor care le mai susțin balansul, să spintece lumânările, să țin-tească cu ce le cade sub mână spre vitralii și bolți și să prăbușească și să zdrobească tot ce au de înlăturat în drumul lor spre mormintele unde dorm cu trufie, de secole, regii. Iar gisanților să le scoată întâi ochii, apoi să le sfărtece cu lovituri de ciocan trupurile și chiar dacă nu vor găsi înăuntru o inimă vie, vor avea măcar ofranda acestor coroane, bucle de păr, genunchi și brațe de marmură fără apărare, care se frâng în așchii și se împrăștie peste tot. Și să lovească din nou, cu sudălmi și furie înmulțită în lespezile sarcofagelor, până când pietrele vor plesni și vor putea fi ridicate, dezvelind capacele sicriilor de lemn, cu astea nu vor pierde prea mult timp, se sparg ușor, doar câteva lovituri și din cireșul și mahonul sculptat cu peceți și ghirlande de crini nu mai rămâne nimic, decât niște zdrențe din lințoliile îngălbenite pe care le-au acoperit și care, smulse de curent și de mâinile fără răbdare, se înalță câteva clipe în aerul încins, ca niște molii zăpăcite de otrava propriilor lor dospeli, înainte să cadă încă o dată peste trupurile adormite. Și astfel, ei împreună, gloata dezlănțuită și fluturii de dantelă putrezită, să-și desăvârșească misiunea.

Prima săltată din criptele de sub cor e o mumie firavă înveșmântată în brocart auriu, strălucirea hainei și a podoabelor regale se stinge însă repede sub atâta praf și vapori de sudoare. E o regină, va veni după ea alta, apoi poate un prinț de sânge, după cât e de mic trupul îmbrăcat în catifea albastră. Și curând câțiva regi, fiindcă poartă colane de aur și coroane, vor fi cu toții aruncați în chiote de izbândă afară din cuib. Zac încă pe unde au apucat să cadă, pe podea, printre resturile statuiilor ciopârțite, cu mantiile desfăcute și fustele ridicate, de sub care răzbate ca o fiertură fierbinte toată stricăciunea secolelor în care au stat muiați în rășini și alte scursuri ale corpurilor lor năpădite de ciuperci și mușegaiuri, așa că vor trebui repede târați spre ieșirea din bazilică, pentru că e prea mare înghesuiala. Și de neînvinș duhoarea.

Duc eu putregaiurile astea afară, doar să mai vină câțiva cu mine, putem săpa o groapă, ca să aruncăm undeva leșurile! Vocea e a unui bărbat tânăr, cu pieptul gol, nădușit de trudă, e Lorenzo, italianul, poate fi recunoscut fără greșală după urechea tăiată cu care a plătit până acum cauza Revoluției. Și pentru că toți îl știu și respectă înfocarea cu care străinul și-a câștigat casa, pâinea și încă, în plus, o iubită franțuzoaică care îl urmează credincioasă peste tot, se reped după el, măcar așa, afară, vor putea respira. Târânoapele sunt la îndemână, iar pământul acestui sfârșit de toamnă e umed, groapa se cascadează de aceea ca de la sine, iar în ea se poate arunca deja toată putoarea. Doar să despoaie cumva trupurile jilave de podoabele care le fac atât de grele, mâinile sunt lacome, la fel cât sunt de nehrănite burțile, o perlă pentru fiecare boabă de strugure pe care n-au ajuns s-o strivească în gură, un inel cu rubin pentru nopțile de febră ale copiilor și frigurile sub soare încins ale nevestelor, un cercel cu smarald pentru toate câte s-au dus și nu se vor mai întoarce, și chiar o cataramă de aur ca plată pentru scârba cu care ating aceste resturi, să fie judecați mai târziu dacă vor fi prinși că au dosit câte ceva, însă acum e dreptul lor să-și acopere ochii, ca să nu vadă unul ce face celălalt și să ia fiecare ce n-au avut niciodată. Dar chiar și așa, cu tot ce se strecoară sub pieptarele peticite, mormanul scânteietor crește, coroanele, colierele și centurile se revarsă, încă mai pot fi înhățate și ascunse câte o agrafă și din belșug inele și cercei desperecheați care alunecă și se fac una cu pământul. Încălcite sunt și corpurile care după atâtea mutări fără milă s-au frânt în bucăți, multe din ele cu bandajele desfăcute și oasele gâlbui la vedere, câte unul mai pocnește sub rostogolire, picioarele se încălescă, mâinile atârână, iar gâturile nu mai țin decât într-o panglică înverzită de mușegai câte un cap care se clatină dintr-o parte în alta, înainte de a se izbi surd de pământul care îl va înghiți.

Ar fi destul pentru o noapte, ceata ar putea să se retragă spre case și să-și spele în vin mințile înfierbântate, dar e încă flămândă de glorie. Iar pentru asta e de ajuns un strigăt, Aici, după

perete! și cei care au lucrat afară se reped din nou înăuntru cu tot cu târnăcoape. Unde? Spre dreapta e deja o spărtură și cărămizile cedează ușor, multe se fac praf abia ce sunt atinse, ochiul din zid se deschide repede, nu mai e nevoie de unelte, decât de o izbitură de cizmă și un umăr care să împingă, așa că puțini mai lovesc, mai toți s-au oprit să privească. O altă pradă de luptă pentru pofta lor de a șterge de pe pământ și ultimul os de rege li se dezvăluie acolo, în mica alveolă ocrotită până acum de ipso-sul peretelui fals. Neașteptata și bogata captură a celor câteva zeci de morminte ascunse va fi a lor, surpriza i-a făcut pe unii să murmure doar ei știu ce, poate vreun cuvânt dintr-o rugăciune veche care le mai băntuie amintirile s-a strecurat cu totul nepotrivit printre înjurăturile obișnuite, să nu-i auzim, celor mai mulți li s-a stins însă vocea în fața strălucirii pe care, acoperind tremurul roșiat al făcliilor, o trimite spre ei cavoul regal. De parcă sarcofagele tănuite s-ar fi unit în palpitul unei singure inimi, încă vii, care își împlinește și ea menirea, urmându-și ultima dorință firească, înainte de a fi smulsă pentru vecie din piept și aruncată printre gunoaie, să mai respire o dată aerul ultimei ei toamne. Lorenzo și-ar face cruce dacă nu l-ar fulgera la timp gândul că gestul lui l-ar putea costa chiar capul sub ghilotină, așa că mâna lui se oprește nu pe frunte, ci prin părul sârmos, prin care își trece, zăpăcit, de câteva ori degetele. În timp ce lumina vine în valuri spre el și-l amețește.

Când toate astea se vor încheia și timpul va schimba multe alte anotimpuri, ștergând cu ele și frica de a mărturisi, unul dintre acești luptători va spune că strălucirea capelei de dincolo de perete era a unei alte lumi, iar aburii denși care i-au făcut să tacă erau poate ai lunii, dar nu ai celei de afară care nu putea răzbate în bazilică, ci ai uneia născute în cavou, semănau însă și cu cei înălțați dintr-o covată cu lapte proaspăt sau poate se ridicau din trupul rănit al unei scoici de sidef, cum se văd uneori la țărmul mării, doar că aceasta era uriașă. Nimeni n-a știut atunci și nici astăzi ce era, doar au simțit puterea și s-a ferit cum a putut fiecare, dându-se în spate sau acoperindu-și

privirea ori chiar fugind, cum a făcut el, cel care a îndrăznit, după ani, să vorbească. Însă acum, luni, 14 octombrie, nimeni nu se încumetă să spună ceva despre asta, bărbații își înghit cuvintele ca să nu greșească cum era gata să facă italianul, și se trag un pas înapoi cu mâna la ochi. Cum să izbească peste ce nu poate fi lovit? Căci nu Bourbonii, cu încheieturile lor înțepenite, pe care le pot frânge fără efort încă o dată, ca să le învingă trufia, îi ținesc din ascunziș cu porunca de a se opri, ci strălucirea aceasta care crește și nu se mai oprește.

Gata pentru noaptea asta!, hotărăște comandantul, nu-i mai pomenim numele fiindcă vor urma alții, care, ca și el, vor striga cândva ca treziți din somn. Vor continua miercuri, în zori, dar până atunci să rămână aici cineva pentru pază. Și să nu se atingă nimeni nici de leșurile de afară, nici de sarcofagele noi!

Porunca e respectată, e singura plată a acestei nopți de jaf, despre pietrele ascunse sub cămăși trebuie să se păstreze tăcerea, iar acasă, fără vinul la care au visat, doar cu o fiertură rece de varză, bucuria izbânzii se șterge cu totul, nu mai rămâne din câte s-au întâmplat decât răsuflarea trimisă de lumina din cavou. Care i-a urmat, oricât au încercat să scape și oricum și-au șters hainele murdare și pielea nădușită. Lorenzo a mâncat și el fără poftă, tot oprindu-se din mestecat, ca să-și audă respirația și să fie sigur că e a lui, nu a criptei strălucitoare, apoi, învins de istoveala a toate câte a făcut, s-a întins în patul strămt și a continuat o vreme să asculte, dar inima Arabelei, femeia ghemuită lângă el, bate prea tare, parcă ar grăbi-o o spaimă ascunsă, și din toată încălceala de sunete care cad unele peste altele, nu mai înțelege nimic. Dormi!, șoptește ea, săltându-se puțin din așternut, pentru a ajunge mai sus, unde își poate întinde mâna peste capul lui înfierbântat, ca să-i acopere într-o îmbrățișare și ochii și urechile, mâine o vom lua de la capăt.

Ceea ce e adevărat, în zorii însemnați pe calendar ca fiind 16 octombrie, bărbații mai mănâncă încă o dată, cei norocoși au turte de secară cu câte un ou întins deasupra, cei mai mulți însă din nou zeamă de varză, asta a crescut din belșug, neîngrijită, pe

toate coclaurile. Se vor întâlni în fața bazilicii care are acum porțile deschise, cheile bătrânului Gustave le Mont, aruncat și el printre leșuri, nu mai sunt de trebuință nimănui. Apoi, cei care au stat de pază toată ziua se vor retrage, au și ei dreptul la supă și somn, iar luptătorii nou veniți își recuperează uneltele. Primii care au ajuns și au putut să aleagă se întind după sape și târnăcoape, trebuie să lărgească groapa în care vor arunca ce vor dezveli ceilalți, întârziatii, care să dărâme ce a mai rămas din perete și să înfrunte ei lumina din criptă. Dar soarele s-a arătat deja, nu trebuie să aprindă făclii și nici să se mai teamă de năluci, așa că, făcându-și, totuși, câte unul, semnul crucii în gând sau cu vârful limbii împinse de la cerul gurii spre dinți și de la un obraz la altul, ca să nu se vadă și să atragă pedeapsa însângeraată a ghilotinei, toți s-au înarmat, peste ciocane și răngi, cu mare curaj și pot intra de aceea din nou în biserică.

Oh, câte spaime degeaba! La lumina zilei, peretele sfărâmat e nimic altceva decât un morman de moloz dincolo de care se înșiră niște sicrie cu oase, or fi ele de regi și regine, dar din ei s-au înfruptat de mult viermii și n-a mai rămas în culcușurile de catifea nici o inimă vie care să palpate și încă să răspândească lumină, doar otrava dulceagă a miasmelor ce se ridică și din trupurile oamenilor de rând. Iar din astea au mirosit cu toții de câte ori încă! Nu-și mai acoperă de aceea nasurile atunci când, spre amiază, prima piatră de acoperământ, spartă cu ciomegele, e ridicată. Vor însă să vadă cum se plimbă prin aer corpul ca de păpușă de bălci al unui cadavru cu fuste și apoi altul cu o mantie verde care spânzură peste capetele lor. Eu nu mai pot umbla cu mumia asta în brațe!, strigă Oreste, un băiat scund care s-a repezit să o înșface, pornind cu ea spre ieșire, și care scuipe cu ciudă și scârbă acum, înainte să se împiedice și să se prăbușească cu tot cu încărcătura duhnitoare peste el. Să o luați de pe mine!, țipă el, zvârcolindu-se sub pânzele unse și încurcându-se cu fiecare mișcare și mai mult. Însă nimeni nu-l ajută cu ce a cerut, după cât au muncit vor să se distreze puțin, zbaterile muncitorului sunt cu atât mai de răs, cu cât par mai

disperate, și apoi și vocea lui sfâșie aerul ca un guițat și după aia ca un grohăit, ceea ce lor, cei care încă n-au înhățat nimic din captură, le stârnește hohotele și le aprinde toate simțurile. Tii!, dansează cu regele, haide, ursule, arată-ne ce poți! Chiotul se înmulțește, bucuria priveliștii celor două corpuri trântite la pământ care se luptă, unul cu brațe vii, dar neputincioase, celălalt cu faldurile pelerinei putrezite, dar tot mai puternice în învăluri și strânsoare, crește, iar când se vor mai alătura și alții, din cei care au stat până acum pe margini, tropăielile vor atinge extazul. Ursule, lupule, hai la vânătoare!, și sfârtecă-i înălțimii sale măruntaiele, să simtă și ea o usturime în burtă, nouă ne-o aduce foamea în fiecare zi, pe ea să o ardă măcar aceasta, hotărâtă de noi ca fiind ultima! Băiatul și monarhul se răstoarnă în continuare, palmele din cercul strâns împrejur plesnesc înfocate, deși nu se văd prea multe din învălmășeală, pelerina mortului acoperă totul. Să-ți crească peste măselele stricate colți de aur, numai rupe-i încă o dată oasele netrebnicului!, clocotesc vocile și dansează picioarele în așteptarea finalului. Care va veni mult mai repede decât ar vrea pofta lor, numai că fără mușcături și sânge, cum așteaptă, ci doar cu un horcăit prelung și încă, apoi, câteva suspine ascuțite, ca sughițurile unui pânțec prea plin. Însă nu asta e ceea ce se aude, ci golurile de aer în care s-a înecat inima celui prins și sufocat sub învelitură și pe care corpul lui inert, fără dorințe sau puteri, le trimite afară. Hârjoana a încetat, la fel și, după câteva clipe, bătăile din palme, cercul se rupe în nerăbdarea de a afla Ce face ăla acolo?, cum întreabă un alt băiat, tot atât de scund, cu râsul încă pe buze, i-am putea confunda, dacă unul din ei n-ar fi deja mort, iar Lorenzo, care s-a apropiat și a desfăcut legătura de cârpe și șireturile strânse ca un laț la gâtul băiatului, n-ar confirma, în genunchi, că Da, micul Oreste s-a stins.

Sunt doi morți acum, unul mai vechi și unul mai nou, îi vor îngropa împreună, așa cum i-a prins sfârșitul, cu mâinile împletite, degete calde peste încheieturi înțepenite, un surtuc peticit peste un pieptar cu ținte, niște ochi albaștri peste niște

orbite goale, o cascadă de bucle castanii cu miros de iarbă peste o perucă putrezită, cine să-i mai deosebească? Iar peste ei să curgă trupurile celorlalți, așa cum îi vor scoate la rând, după ce vor hăcui cu o furie crescută din propria lor remușcare capacele sicriilor, încă două și încă cincizeci după aceea. Doar să-i despoaie pe toți, bărbați sau femei, de tot ce scânteiază. Și pe ei de amintirea aceasta.

De data asta podoabele smulse rămân la locul lor, nimeni nu vrea să atingă decât din datorie atâta blestemăție. Și iar se va înmulți mormanul care va fi răsturnat în roabe, legat în saci și încărcat în căruțe, cu porunca de a se opri doar la comandament. Așa se apropie seara și se aprind din nou torțele. Printre ele, sub nucii și castanii uriași din curtea abației, se poate desluși silueta Arabelei, îmbrăcată în rochia roșie care îi place atât de mult italianului. A venit și azi ca de multe alte ori să-și aștepte bărbatul, însă știe că nu-i e îngăduit altceva decât să iscoadăscă dintre ierburi sau pitită după vreun zid, tăcută ca umbrele asfințitului. De acolo poate privi toate câte se mai întâmplă și nimeni, dacă rămâne nemișcată și nu le va încurca pașii, nu se va supăra pe ea, n-o vor izgoni, dar nici n-o vor chema să-i ajute. Sunt destui care mai cară leșurile dezvelite, trântindu-le grămadă la pământ, asta, care tocmai se rostogolește din vârful grămezii și pe care un carâmb de cizmă îl trimite cu un salt nemilos înapoi, e al reginei de Medici, Treci la locul tău, cucoană Caterina!, iar celălalt, care s-a agățat de cingătoarea ei, e vreun prinț moștenitor, Și tu, piticule! Iar apoi, să mai zboare o dată prin aer, cu fustele suflecate și pieptarele rupte, și dezveliții de ieri, cei care n-au ajuns încă în groapa de sub nucii de afară, Maria Tereza de Austria, fiica lui Filip al IV-lea al Spaniei, apoi Ana, din aceeași dinastie, și încă o grămadă de delfini, prinți și prințese, toată familia de Orléans, ducii de Anjou, de Burgundia, de Aquitania, de Bretania, de Montpensier, trupurile născute moarte și prea neînsemnate ca să le numim aici să cadă și ele, ca niște pisici, lângă Stuart cel Nebun, sau ducesele de Artois, de Angoul, de Parma, de

Berry și alte nobile, purtătoare ale binecuvântatului nume Maria, cu încregăturile sale, Marie-Adélaïde, Marie-Zéphirine, Marie-Louise, Marie-Elisabeth, Marie-Anne, Marie pur și simplu, cea din întunericul fără sfârșit. Pe încă una, Marie-Antoinette, regina, tocmai au dus-o în dimineața asta la eșafod, cu mâinile legate la spate, poate chiar atunci când s-a stins Oreste a căzut și capul ei. Și mai este încă Ludovic al XV-lea, cel care a plutit ani la rândul în sarea marină în care a fost îmbălsămat, fără să răspândească mirosuri grele, ci dimpotrivă, atunci când a fost deschis, a răsplătit nările tuturor cu o mireasmă încântătoare de ierburi de ocean, însă doar cât l-au ridicat din coșciug, căci pe fundul lui musteau zemuri descompuse care i-au amețit pe toți până la leșin și a trebuit să se fiarbă praf de pușcă și să se tragă trei salve de tun ca să se împrăstie ceea ce nu mai putea fi de respirat. Toate astea le vede Arabela, nu știe nici ea cum, fiindcă n-a fost de față la primul atac. Pe regină însă da, pe ea a zărit-o, abia au trecut câteva ceasuri de când au plimbat-o în huiduielile străzii, în căruța condamnaților, avea părul prins pe ceafă ca să-i rămână gâtul neted și să-i fie mai ușor sub ghilotină. Dar cu toate astea și fără să se mai întrebe de ce, de acolo, din ascunzătoare, Arabelei îi mai trec prin fața ochilor niște sutane, probabil ale slujitorilor abației, și ele din celălalt morman, cel de luni, unde se arată și haine mai puțin lucitoare și câteva bonete de pânză, n-ar greși prea mult să creadă că sunt ale unor servitori. Dinăștia a cunoscut destui și nu o tulbură vederea lor, ea însăși nu este decât o spălătoreasă, o slujnică chemată cu ziua unde a fost nevoie, acum însă, cu Revoluția, mai puține sunt cererile și de aceea se simte dezlegată și liberă să aleagă ce să privească. Of, nu-i va spune nimic despre asta lui Lorenzo, ca să nu-i stârnească mânia, dar ei îi place mai mult grămada cu regi, au hainele încă atât de frumoase, cum nici n-a visat să vadă, și chiar și mâinile acoperite de mănuși sunt de admirat, deși se bălângăne pe unde nimeresc dintr-o spărtură din marea îngrămădeală, iată două, pe o încheietură a fost uitată o brățară, și încă, peste ele, alte două care pornesc parcă din același trup, câte or fi oare? Nu

podoabele, ci brațele și corpurile. Ce-ar fi să le numere cât timp stă pitită după copaci, nemișcată? Tot n-are alt rost în această noapte decât să privească și să aștepte.

Cât Arabela își urmează misiunea, începând așa cum curge și timpul, de la început la sfârșit, în ceea ce o privește, cu grămada de luni, și și-a notat deja în minte aproape două duzini de leșuri, o nouă comandă separă în grupuri ceata luptătorilor. Ea adună, ei împart, rânduiala e fără greș. Din bazilică s-a scos tot ce a trebuit, iată și ultima captură, trupul lui Henri al IV-lea, purtat în brațe, pe deasupra capetelor, nu fiindcă ar fi greu, doar să suflă în el și s-ar spulbera ca o păpădie în vânt, cât e de măcinat de mușegai, dar nimeni nu mai vrea să se sufocă printre haine. Iar asta are destule, și pieptar brodat cu crini și mantie de mătase țesută cu fir de argint, ca să nu vorbim de giulgiul încă de un alb orbitor și apoi de puzderia de agrafe, coliere și cingătoarea cu capete de câini încrustate în fildeș, toate bătute în pietre colorate, în care s-ar putea agăța oricine s-ar repezi spre ele cu prea mare înfocare și fără atenție, cum deja s-a întâmplat. Jos cu ele! Și astfel, bietul de el, marele rege, va fi despuiat de ultimele lumini, afară de cea mai puternică, a ultimului spasm în care, poate, i-a trecut toată viața înainte, strălucirea aceea de taină strânsă sub pleoapele pe care nimeni n-a vrut sau n-a putut să le închidă în ultimul lui ceas, cea care l-a urmat în mormânt, strecurându-se doar ea știe cum din ochii lui măcinați, ca să se înfigă în orbitele de os și să reziste acolo aproape un veac, și pe care, de aceea, nu i-o va mai putea fura nimeni. Nici în această noapte și nici altădată. Ce face capul ăsta?, țipă, îndepărtându-se îngrozit, băiatul care semăna atât de mult cu Oreste. Parcă ar fi viu și își dă acum încă o dată duhul, atât de tare îi tremură găvanele!

Da, e adevărat, capul lui Henri al IV-lea de Navarra nu vrea încă să moară. Dar noi să nu credem altceva decât că tremură iarăși făcliile, iar umbrele lor le mută tuturor mințile în altă lume.

În tot acest timp cât a trecut de când s-a plimbat leșul și s-a speriat unul din purtători, ceata s-a răsfirat, după cum a sunat

comanda. Unii s-au legat de frânghiile pe care le-au azvârlit mai întâi ca o ancoră deasupra fleșei și încearcă să se cațere și să ia cu asalt acoperișul, iar ceilalți, cei mai bătrâni și trudiți, sparg încuietorile acareturilor. Căci sunt multe încă de văzut în această abație, Arabela își oprește de aceea o clipă numărătoarea, numai să nu uite unde a ajuns, la treizeci și șapte, nici o grijă, e încă tânără, nu va pierde șirul, și își rotește cum poate și ea ochii, de jos, dinspre pivnițele deschise, de unde bufnesc saci și se rostogolesc butoaie, către cerul care trimite spre ea o puzderie de așchii grele de plumb desprinse de dălțile invadatorilor. Cu clopotele vechi își încearcă luptătorii norocul, numai să nu le mai zgâlțâie atât, căci asta e pricină nu de glorie, ci de surzenie. Puțină liniște cer și lucrătorii de jos care sapă încă două gropi, una pe care o burdușesc cu lemnele pe care le pot tăia din jur, înghesuind peste ele și bucățile ciopârțite din băncile de rugăciune, ca să poată topi acolo plumbul care cade de pe acoperișuri și ceea ce a mai rămas din capacele sarcofagelor, din ele vor face gloanțe pentru luptători, și alta în care să amestece varul cu care, la urmă, vor stropi toată mizeria.

Mai sunt și din cei cărora nu le-a rămas altceva de făcut decât să privească, și ei ca femeia italianului, de pe margine. Și tot ca și ea, să numere, însă nu scârboșeniile putrede pe care le-au cărat toată ziua dintr-o parte în alta, de astea s-au săturat pentru o viață, ci butoaiele, sacii și lăzile înșirate la gura pivniței, din care, cum li s-a făgăduit, se vor îndestula de îndată cu toții. Aceasta vă va fi răsplata, afară, firește, de mândria voastră de a vă ști eroi, a încheiat Tibérien, comandantul, și uralele, chiotele și tropăielile cu care au primit onoarea de a fi numiți astfel, dar mai ales promisiunea de a fi stăpânii prăzii, au plesnit în aerul sufocat de fum cu puterea tuturor sărbătorilor, totuși nu cu dezlănțuirea de febră și poftă cu care vor întâmpina, numai puțin să mai aștepte, pocnetul cepurilor de la butoaiele deschise. Căci nu din toate se va scurge ulei, ci se va revărsa vinul, care le umple deja, cu aburi închipuiți, gurile și pântecelul lacome, și nu din fiecare sac sfâșiat cu cuțitele ca să i se poată cerceta mai

repede conținutul, se va revărsa pulberea fină a făinii, bună pentru mai târziu, ci pesmeții dulci și pastrama uscată, cu care își vor astâmpăra acum foamea de multe zile încoace. Grăbiți-vă, deci, cei de pe acoperișuri, rupeți și sfâșiați ce mai e de înlăturat, încă un acoperământ cu clopoțele lui cu tot, dar întâi, mai scuturați-le o dată, ca să dați de știre ceasul ospățului! Graba celor de jos care stau fără rost e de înțeles, la fel ca aceea a Arabelei care trebuie să fie atentă cum numără ceea ce a început, fiindcă, din plictiseală sau, poate, ca să guste dinainte serbarea cu carne și vin, luptătorii liberi de sarcini și-au luat de la sine una. Să mai răscolească leșurile, care cu ce poate, cu picioarele sau cu rângile, și să le mute până la ameteală dintr-un morman în altul. Încă o dată un rege peste un conte, o servitoare înclăștată de un șambelan, un cavaler și un abate încurcați cu pletele unuia în agrafele celui alt și încă, în plus, două oscioare și o rotulă aruncate ca într-un joc din mână în mână, au fost ale Margaretei de Provence, soția sfântului Ludovic, dar cine să-și mai amintească? Toate astea trec prin fața femeii și, dacă nu le prinde la timp rostogolirea, ar putea să se încurce și să numere în plus ceea ce deja a socotit sau să-l lase pe unul de o parte și să-l scape din șir, ceea ce ar fi o altă greșală.

Norocul însă îi surăde, și, atentă cum a fost, crede că mai reușește să înnoade socoteala, a ajuns la șaptezeci și opt, ar fi păcat să piardă după atâta pândă rândul numerelor. Ea vede și înțelege că ceata eroilor s-a plictisit din nou sau poate a obosit să tot zvârle din picioare și că și-a găsit o altă țintă, au ales-o din cei mai înalți în rang și mai nou înhumați, pe Henri al IV-lea de Navarra, care a dormit în cripte doar puțin peste un veac. Da, cu tinerelul ăsta își pot relua distracția, n-are decât vârsta stră-străbunicilor celui care s-a și repezit spre trupul regelui, apucându-l de barba roșcată. Parcă ar fi o veveriță, râde unul, s-o mai tăiem puțin, țipă altul. Și iar se înghesuie, uitând de picioarele și mâinile îmbrățișate din groapă, și ocupându-se acum doar de regele despre care ei au spus că e tânăr. Of, numai ține-l, îl scap eu de toți perii de pe bărbie!, cuțitul lucrează din nou, la fel ca acela

țintit spre pieptul sârmanului slujitor al abației, Gustave le Mont, ucisul primei zile. Iar barba roșie dispare mai repede decât se domolesc hohotele lor de râs. Ele mai trebuie să răsune, deși mai stinse, fiindcă acum eroii vor să fie solemni și să-l poarte pe brațe, într-o ultimă procesiune, pe adormitul întru vecie și spre pofta lor de dezmaț, pe Henri, cel proaspăt bărbierit și cel însurat, la vremea lui, cu târfa Margot, flămânda de bucurii și nesătula de bărbați, și amândoi, așa cum a zburat părul de pe barba leșului, să mai piară o dată. Margot asta, când i-au căsăpăit un iubit, i-a luat capul însângerat și a fugit cu el, ascuns sub mantie, numai ea știe unde, Foarte bine, atunci să-i mai dăm unul, să aleagă dintre ele acolo unde i-au putrezit oasele și nu i s-au stins focurile măruntaielor!

Și înainte să înțeleagă cineva ceva, brusc, fără alte vorbe, lama unui satâr cade peste gâtul regelui și îi desprinde pe veci, dintr-o singură lovitură, capul de corp. Numai puțini se bucură însă, cei mai mulți ar fi dorit să se mai plimbe cu păpușa roșcovană și să înconjoare cu ea de trei ori biserica, după cum au auzit că se întâmplă la ceremoniile celor bogați. Iar ăsta n-a dus lipsă de avuții, și nici ei nu vor mai fi flămânzi la sfârșitul nopții, după ce li se va împărți ce li se cuvine din comoara pivnițelor, așa că l-ar fi purtat cu plăcere încă un timp pe brațe. Poate l-ar fi somat să se trezească și doar atunci, dacă nu s-ar fi supus, i-ar fi ciopârțit gâtul. Și ar fi râs, dinainte îmbătați. Dar acum totul s-a încheiat, capul retezat nu poate face altceva decât să cadă și să se rostogolească spre tufișurile de sub nucii unde stă ascunsă Arabela. De ce să-l oprească cineva? Să se murdărească de pământ și, dacă vrea, când îi va suna vreun ceas cunoscut prin căpățâna uscată, să-și amintească de trecut.

Deocamdată, dezamăgiți de jocul lor frânt, ca și țeasta monarhului, la momentul nepotrivit, luptătorii marginii se scutură de corpul decapitat, aruncându-l peste stiva prea tare deja încălțată. Sunt mulți acolo și nici pe morți, nici pe eroi nu-i mai interesează unul în plus sau în lipsă. Doar pe Arabela. Care, dacă ar fi întrebată la câți a ajuns, tot numărându-i, în ciuda atâtor

răsturnări de dinastii, ar răspunde că i-au ieșit la socoteală o sută șaptezeci de purtători de cap, din ei putându-se alege patruzeci și șase de regi, treizeci și două de regine, șazeci de prinți de sânge, zece servitori, două duzini de preoți ai abației și încă, în plus, poate fi pomenit Gustave, paracliserul și micul Oreste, căzut la datorie. Nu a socotit, e drept, mâinile și picioarele desprinse din încheieturile care au zburat tot timpul prin aer, încurcându-se între ele și pe ea și mai tare, și nu știe nici dacă cei pe care i-a numit regi și regine au fost cu toții capete încoronate sau doar devotați ai tronului, vreun marchiz, vreun conte, o doamnă de companie sau o iubită cu sânge albastru strecurați printre leșurile înaltelor cripte, dar ei nu i se poate cere mai mult.

Și apoi nu pentru ca Arabela să numere au trudit atât bărbații, în frunte cu viteazul ei Lorenzo, ci pentru ca să ușureze acest loc de putreziciunea rânduielilor trecute. Iar asta s-a împlinit, dovada e vie, chiar dacă pecetluită cu trupuri moarte, așa cum se mai întâmplă, lumina fiind legată, încă de la nașterea care vine cu plâns, de întuneric. Acum însă totul e la vedere și astfel de netăgăduit atașamentul luptătorilor, fie din primul rând sau al doilea, mai viteji sau mai împiedicați, și pentru asta e timpul să se deschidă, cum s-a promis, lăzile cu biscuiți cu chimin, să se smulgă din agățători șuncile uscate și mai cu seamă să pocnească cepurile butoaielor cu vin. Să mănânce și să se îmbete. Mai e, totuși, ceva de făcut până la petrecere, comandantul s-a gândit foarte bine, să se stropească cu var gropile cu leșuri și să se astupe înainte să cadă printre putreziciuni și vreunul de-ai lor, amețit de răsplata licorii de struguri venită pe burta goală. Bine, of!, dacă e comandă, vor asculta. Nu cu plăcere, dar cu același zel care are nevoie doar de puțin ca să crească. Încă o sapă, deci, care să lărgească, o lopată care să arunce, găleți din belșug cu zeamă alburie care să se verse și un satâr care să mai reteze ce se poate, doar așa, ca să le astâmpere pofta. Niște picioare subtiri ca surcelele ar fi potrivite pentru început, se găsesc din belșug, iată unul de pe care se desprinde o jartieră albastră, nu mai folosește nimănui această podoabă, nu se vor mai obosi de aceea s-o ridice, nici nu

se mai zărește pentru că peste ea au căzut două frunze de nuc purtate de vânt. Uite un cap aici!, Rupe-l!, Și încă unul dincoace, Hăcuiește-l!, așa o să pară mai mulți îngropații și vinul nostru mai dulce. Câteva strigăte răzlețe, trimise mai departe de găfăitul săpătorilor și bolboroselile cazanului cu var acoperă acest ultim pocnet al capetelor care cad. Să se înfunde toți în mocirlă.

Numai că nu e așa. Nu toate ajung în groapă, mai sunt și din cele răzlețe. Cum e capul lui Henri, care a alunecat nu mult în urmă, fără știrea nimănui, până la picioarele Arabelei, și cum e un altul, al cui o fi, oare?, care se rostogolește chiar în aceste clipe dinspre cazanul cu var și se oprește tot sub castani. Și imediat după asta, cât ea și-a șters ochii, nevenindu-i să creadă, mai sosește unul. Sunt trei acum, stau ca niște pepeni muiăți în mucegaiurile lor verzi și așteaptă lângă fustele femeii, căpățânile au timp destul, ea însă nu. Ar putea s-o prindă cineva și să-i ceară socoteală că le-a dosit, ce să facă? Să le trimită înapoi nu se încumetă, fiindcă i s-a spus clar să tacă și să nu se miște din loc dacă vrea să-și aștepte bărbatul. Să le ascundă? Sau să le uite acolo când va pleca? Asta nu, e păcat, au și ele dreptul la o îngropăciune, chiar și cu mare înghesuială. Numai să nu le încurce cumva de zăpăceală, să vadă, deci, încă o dată. Da, asta cu o gaură în ureche e Henri, a fost primul venit și s-a obișnuit cu el. Celălalte două par la fel, n-au nici semne, nici nume. Le-ar putea spune ea cumva, de pildă Matilda și Marchizul sau Nana și Motanul, făcând din ele o femeie și un bărbat, s-ar putea distra strigând așa căpățânile, tot schimbându-le numele, dacă le-ar păstra. Ce prostie i-a trecut prin gând!, doar nu suntem la un carnaval. Dar cu folos, chicotul scurt, venit după el, a șters încordarea.

Între timp, lângă pivnițe, printre resturile din acoperișul căzut, la lumina flăcărilor dinspre topitoria de plumb, a început ospățul. Sunt de toate, carne, pesmeți, stafide și vin, peste așteptările gloatei flămânde, a dus-o bine biserica! Lăcomia cu care înghit și beau e pe măsura oboselii, au fost pe picioare o zi și o noapte, fără socoteala celei de luni, acum să fie iertați dacă se vor îmbăta, iar la sfârșit vor adormi care pe unde o să apuce.

Numai să nu se încaiere, căci pentru alte distracții afară de tro-păielile cu care vor tasa pământul aruncat peste gropi, nu mai e timp și nici chef. Noaptea de octombrie e caldă încă, focurile de sub cazane nu se vor stinge până în zori, să se întindă, deci, când se vor îndestula, oriunde, pe pământ și să-și lase simțurile moi să plutească. E loc pentru toți.

Și e momentul ca, nu chiar în zbor, dar cât de repede pot pașii lui și îi îngăduie istoveala, Lorenzo să se îndrepte spre nuci, unde știe că îl așteaptă Arabela. N-a mâncat nici ea de mult, va fi mulțumită cu ceea ce îi aduce acum bărbatul, o cană cu vin și câteva bucăți de pastramă. Și, poate, dacă va veni, și mai mult, o îmbrățișare. Dar nu va fi timp pentru asta. După italian, el nu știe însă, s-au luat câteva momâi, nu din cele din groapă, despu-iate de orice putere, până și de cea a podoabelor care au ocrotit până în noaptea asta, cu semnele lor, carnea sortită să se maci-ne, ar fi fost bine să se întâmple așa, ci altele vii, chiar dacă, după atâta vin preoțesc, cu picioarele împleticite. Nu-i vede nici Arabela și nu-i poate număra, după cum nu poate simți di-nainte pericolul. Așa că lucrurile își vor urma cursul, Lorenzo se apropie, cu grijă să nu verse vinul din cană, atât de tare se gră-bește, fiindcă femeia, în ciuda opreliștilor, nu mai vrea să stea nemișcată și aleargă și ea spre el, în rochia ei roșie, înfoiată de vânt. S-ar urca spre ceruri amândoi acum, atât de mare e ferici-rea de a se revedea. Lasă cana, spune ea, nu s-a auzit însă ce abia a șoptit sau a rostit doar în gând, iar Lorenzo nu are nevoie de cuvinte ca să înțeleagă că ea nu dorește decât ca el să o primeas-că în brațe. Altceva stă însă scris în stele. Ca el să nu mai ajungă, oricât e de aproape, pentru că din spate, momăile l-au încercuit, vrem și noi o femeie cu fuste de regină, grohăie unul, în timp ce altul tocmai descoperă capetele. Pofta de mângâieri se duce de aceea cum s-a stârnit, o spulberă într-o clipă scurtă vântul și râgâielile burților lor umflata de vin. O!, da!, asta pricep ei, cu mințile ameteite, ăștia pentru furat s-au furișat aici, dovada e de netăgăduit, trei căpățâni ținute de o parte, ca apoi să le vândă! Monarhiști ticăloși! Nu mai au grija femeii, târfe hoațe sunt

destule pe drumuri, ci a bărbatului care trebuie să plătească. Ai dosit, ticălosule!, să te spele de acum doar varul din gropi! Lorenzo nu înțelege nimic, simte doar o arsură calde sub coaste, venită din senin, dar Arabela vede lama cuțitului care cade, se ridică și iarăși se năpustește peste trupul iubitului ei prăbușit sub castani, iar apoi valul de sânge care țâșnește într-o cascadă de neoprit. Roșu aprins, ca rochia ei de sărbătoare.

Da, astea toate se întâmplă, n-a fost timp înainte, acum și mai puțin. Lorenzo se răsucesc într-un spasm și se întoarce cu fața spre cer și cu mâinile întinse spre femeia care îl privește cum își oprește răsuflarea, împiedicată încă într-un suspin la fel de ușor ca și șoapta ei îndrăgostită, pe care i-a trimis-o doar cu câteva clipe în urmă, în timp ce cuțitul izbește încă o dată în pieptul învinsului și apoi totul se stinge. Nu și aburul fierbinte care urcă din măruntaiele răscolite în gâtul femeii și o îndeam-nă, peste toate câte vede, să fugă. Cât atacatorii își șterg de sân-ge cuțitele. Da, să se îndepărteze repede, și mai repede, pentru Lorenzo, care și-a dat ultimul suflu sub ochii ei, nu mai poate face nimic. Nici pentru aceste capete cu care s-a plătit de prea multe ori. Afară de unul. Cel mai la îndemână și cunoscut, cel cu urechea găurită, pe el îl va înhăța Arabela, nu știe de ce, și va fugi cu el în mână, ameteită, cât o vor ține puterile, până când nu va mai auzi nici un alt sunet decât pe al inimii ei hăi-tuite, fără foșnete de ierburi sau frunze uscate în spate. Doar atunci se va opri o clipă, cât să răsuflă și să-și dezlege șireturile corsajului, ca să prindă cu ele în alte noduri capul însemnat cu tăietură și să și-l lipească de corp, sub rochia roșie. Apoi se va repezi din nou în goană, cu burta umflată, mai repede decât o femeie însărcinată cum vrea să pară, pe străzile prea bine cu-noscute ale Parisului, paradisul ei pierdut.